

ALEKSANDAR SIMIĆ, KOMPOZITOR

Misa po „libretu“ Pape Jovana Pavla Drugog

Uspeo sam da uradim nešto što je zaista bilo u funkciji bogosluženja, što mi je valjda najlepša moguća potvrda da sam bio na dobrom putu i u svemu tome iskren. Tako sam se zapleo u ogromnu i dugu lozu umetnika, prekinutu negde u prethodnom stoleću, koji su radili po porudžбинi samog Vatikana. Setimo se Berninija, Mikelanđela, Mocarta ili Lista

■ NEBOŠA BUGARINOVIC

Tridesetogodišnji Beogradanin, Aleksandar Simić, ime koje u svetu duhovne muzike ima svetsku reputaciju. U nedjelji proslavljene 25-godišnjice pontifikacije pape Jovana Pavla Drugog ovaj mladić imao je retku čast da bude jedan od malobrojnih kompozitora kojem se svećana misa, u ovom slučaju *Mala Božija služba*, izvodila za života. Dan ranije, na Svećanoj akademiji povodom istog dogadjaja, izvedene su njegove *Meditacije na Rimski triptih*, koje su za osnovu imale stihove Jovana Pavla Drugog.

Cesto nas nekoliko puteva doveđe do istog mesta, neki put do istih vrat,
govori Aleksandar Simić za Reporter.

„Papa Jovan Pavle Drugi obeležio je prethodne tri decenije na izuzetno snažan način i odredio novi kurs, ne samo Svetе stolice, već i kretanja čovečanstva opštpe. Ovo su teške reči, ali apsolutno stope. Ja sam ta vrata počeо da otvaram negde 1991. godine kada sam pokušao da organizujem zajedničku molitvu četiri veroispovesti na Baščarsiji i bio, na žalost, preduhitren od momaka iz Holiday in-a. Ili, možda, prilikom mojih čestih boravaka u Rimu tokom osamdesetih i devadesetih, ili činjenicom da me otac posloš osnovne škole upisao u jezuitsku gimnaziju na Malti. Možda najpre činjenicom da sam dete mešovitog brača. Ne samo da sam nastao, već sam i odrastao u multikonfesionalnoj sredini. Tato je pravoslavac, a mama sasvim izmešane krvi: od Rusa i Nemaca, do Jevreja. A ja sam, pored izrazitog uticaja katoličke sredine u pojedinim momentima, odrastao u Singapuru koji je, pre svega, budistička sredina. Tako nisam imao drugu opciju, nego da postanem svestan koliko vulgarno svojatanje Božoga - u smislu da je on pravoslavac, katolik, musliman ili nešto osmo - zaista deluje blasfemično. Gospod je stvoritelj vasionje, a ne samo ove naše planetne kojom tako nevesito upravljamo; a garantovano ne neke grupe naroda ili jedne posebne religije.“

Gledajući unatrag, vidimo da religije nisu uvek donele put ka spasenju, a često su dovodele do strašnih stvari. Mi smo na prostorima bivše Jugoslavije to mogli možda najbolje da vidimo u protekljoj deceniji i shvatili da koketerija sa podvodenocu, odnosno u slučaju Bosne potrojenošću religija, može da dovede do nečije spavaće sobe i do gubitka porodice. I kada postane tuga svestan, čovek shvata da verski dijalog, da ekumenizam - mada je u međuvremenu dobio neke vulgarne, politički korektnije konotacije - nije samo izlazna floskula, već neophodnost. Pre svega zbog toga što može da spreči dešavanje strašnih stvari, a na kraju krajeva i da nas dovede na platformu

za lepše zajedničko uskladivanje života i budućnosti. Koju, valjda, imamo“.

Kako je došlo do toga da Vi, kao pravoslavac, dobijete ponudu Rimokatoličke crkve da komponujete Svećanu misu i Meditacije na Rimski triptih? Je li to rezultat Vašeg ličnog poriva, ili prosto narudžbine?

Desilo se da su se poružbine poklopile sa mojim unutrašnjim porivom. Naravno, poziv Svetе Stolice da napišem misu koja ulazi direktno u bogosluženje, što se nije dešavalo u savremenoj istoriji, na mojoj je ego očigledno delovalo lekovito. Uspeo sam da uradim nešto što je zaista bilo u funkciji bogosluženja, što mi je valjda najlepša moguća potvrda da sam bio na dobrom putu i u

poruždbina. Beogradski nadbiskup, monsinjor Stanislav Hočevar, dao mi je tekst psalma iz Knjige proroka Jerejije koji me je asocirao na inscenacije po osnovnim školama Zapadne vaspljene, gde deca prave predstave u kojima su Djeva Marija, Tri kralja, čak i štalske životinje i to zaista slatko izvede. I ta benignost i neposrednost su nešto što sam, čini mi se, uspeo da izrazim.

Kako ste Vi doživeli Rimski triptih?

Moram da priznam da je sama ideja da mi „libretista“ bude papa Jovan Pavle Drugi delovala dovoljno interesantno. Do mene je stigla poruka monsinjora Hočevara: „Slika je čekala reč (Papa je pisao pesme inspirisan Mike-

Potrebna je zajednička platforma, pre svega nas hrišćana, kako bismo bili u stanju da u pomirljivom tonu, u atmosferi iznalaženja zajedničkog rešenja za zajednički život, razgovaramo sa predstvincima islamske zajednice. Opcija tome je uništenje

svemu tome iskren. Tako sam se zapleo u ogromnu i dugu lozu umetnika, prekinut negde u prethodnom stoljeću, koji su radili po poružbinu samog Vatikana. Setimo se Berninija, Mikelande- la, Mocarta ili Lista.

Mala Božija služba, koja je izvedena kao uvod u Svećano bogosluženje povodom 25 godina ponifikacije Jovana Pavla Drugog, nastala je kao direktna

landelovom Sikstinskom kapelom), a sada reč čeka zvuk.“ Ta poruka je delovala obavezujuće, pa sam pročitao stihove i bio apsolutno odusevlen neposrednošću, iskrenošću i fantastičnom stilskom ublaženošću. Znao sam da bili pisao muziku na te stihove, taman da ih je pisao neko od haških optuženika, a kamoli čovek koji je zaista jedna od svetlijih tačaka u istoriji dva-

desetog veka. Čovek koga pre možemo porebiti se Mahatmom Gandijem ili Martinom Luterom Kingom, nego sa nekim od njegovih prethodnika.

Nemamo u Srbiji baš često priliku da slušamo takve reči.

Često ljudi, pogotovu na Istoču, vide Vatikan kao „imperiju zla“ iako postoji neko ko se sa ogromnom dozom kritičnosti osvrnuo na to, onda je to Jovan Pavle Drugi. On je prvi čovek u istoriji papstva koji se izvinio za inkviziciju, krstaške ratove, pacovske kanale i kao takav odredio je novi kurs Svetе stolice, koji predstavlja preseđan u odnosu na njenu vekovnu istoriju. Ja mislim da Vatikan danas zauzima jedan potpuno novi smer i da to treba podržati i simulari da različitih strana. Inicijacija novog kursa tolerancije i mira u svetu je u ovom trenutku, valjda, najneophodnija, jer se nalazimo u momentu kada je sukob sa islamskom civilizacijom, na žalost, ne samo neizbežan, već je u punom zamahu. U pitanju je nešto što nam se može pojaviti iz sledeće okuke, što nećemo moći ignorisati mi gde živeli na zemljinoj kugli i da bismo tako nešto izbegli, neophodno je otpočinjanje dijaloga sa sve homogenijom islamskom zajednicom, daleko homogenijom nego što je to judeohrišćanska. Za tako nešto potrebna je zajednička platforma, pre svega nas hršćana, kako bismo bili u stanju da u pomirjuvom tonu, u atmosferi iznalaženja zajedničkog rešenja za zajednički život, razgovaramo sa predstavnicima islamske zajednice. Opcija tome je uništene.

Na svečanosti u crkvi Blažene Djevice Marije bilo je upućeno puno aplauza, ali se čini da ih je najviše dobio vladika bački Irinej Bulović. Kavak utisak su na Vas ostavile njegove reči?

Ja sam mu se odmah posle Svečane akademije zahvalio i rekao da sam, kao retko do sada, ponosan što pripadam Srpskoj pravoslavnoj crkvi. To je jezik koji očekujem od predstavnika svoje crkve i vrsta sigurnosti u sopstvenu autohtonost koja ostavlja prostora za saradnju sa drugima. Jer, niko ni u jednom trenutku ne traži unijaćeњe ili, ne daj Bože, prihvatanje nekog hegemonističkog stava, sa bilo koje strane, već upravo svesnost o sebi i spremnost da se prihvati uloga i funkcija jednog od odlučujućih faktora u građenju zajedničkog stava i zajedničke budućnosti.

Cimjenica je da je vezivanje Beograda sa Moskvom, ne samo u periodu komunizma, već i ranije, deo usuda ovih prostora i mi u nekim stvarima i dalje podsećamo na neku rusku provinciju. Brzo moramo da račuštimos sa tim. Rekao sam nedavno u razgovoru sa predstavnicima Sinoda Srpske prav-

slavne crkve da nije toliko bitno da se mi približimo Rimu, koliko je potrebno da se distanciramo od Moskve. Između ostalog, upravo da bismo se približili Moskvi.

Na konferenciji za štampu u dvorcu Velikog kneza Vladimira, pred više od stotinu novinara, bio sam pozvan da dem neku - pretpostavljaju egzaltiranu - patriotsku izjavu u vezi sa bratstvom srpskog i ruskog naroda i rekao sam: „Možda vam se ovo neće dopasti, ali tek onog momenta kada Rus postane brat sa Čečenom, a Srbin brat sa Albancem, postoje sanse da mi

Iskoristite me

Ovih dana sam razgovarao sa Nebojšom Topalovićem i Momirom Lečićem, šefovima kabineta Njegove svetosti patrijarha Pavla, koji su mi uputili poziv da se pojavim na štandu SPC, na predstojecem Sajmu knjiga. Što me raduje. Ja sam im rekao, na šta su se oni nasmijali, „Iskoristite me“. Raduje me što ovoga puta inicijativa dolazi od SPC, jer zastala želim da budem iskoršten, ali, mislim da još uvek ne može da me zloupotrebi. Tamo ću možda izvesti čak i Malu Božiju službu, možda Molitvu za izbavljenje od neprijatelja naših koja je svojevremena pisana za 24. septembra, u očekivanju najgoreg u Srbiji 2000. godine. Sigurno će biti još puno prilika da se muzika, kao najuniverzalniji jezik, pre čak i od latinskog i grčkog, iskoristi da se baranjem između ljudi izbrisu i naprave mostova. Poslednji štampani sat ušao je i što još uvek očekuje premijeru, najverovatnije do kraja ove godine, jeste Heruvimska pesma. Pesma andela.

izgradimo svoje bratske odnose na pravi način. Da ne bude brak iz frustracije i zajedničkog osećaja ugroženosti. Mi moramo, pre svega, da se osećamo dobro van granica naših zemalja, da bismo se dobro osećali kod kuće. Kosmopolitski duh mora stići i do Beograda i do Moskve. Iako se to u trenutku dešava u Rusiji, kroz neke nove emanacije Petra Velikog, onda u tome treba da pratimo Moskvu. Ali, pre svega, treba da pratimo svoje interese. Toliko često smo se pozivali na „majku Rusiju“, da bismo moralni da budemo svesni da Rusija, takva kakva je bila, često nije bila majka ni Rusima, pa zašto bi ona bila Srbima. Neka Bog poživi Rusiju, ali nama pored nove Moskve treba i Novi Jerusalim.

Kako ljudi iz Sinoda SPC gledaju na ta Vaša razmišljanja? Pretpostavljam, ne uvek sa blagonaklonosću.

Različito su gledali u različita vremena. Kao narod, mi smo u proteklih desetak godina prošli razne faze. Ako se sećate, početkom devedesetih godina je devešet odsto srpskog življa bilo uz Slobodana Miloševića, da bi se dve hiljadite taj procenjuju. Ova statistika možda nije najtačnija, ali ipak pokazuje u kojoj meri se ljudi menjaju i zaboravljaju sopstvene stavove. Mene raduje da vidim da se neke stvari menjaju. Verovatno je bilo trenutaka kada sam ja doživljavanja kao izdajnik, ali vremenom, kada ljudi otvore uši, stanu i saslušaju vas,

shvate da neke stvari koje gorovite možda imaju smisla.

Pokušavao sam i mislim da sam donekle imao uspeha da objasnim ljudima da imam pravo da kritikujem neke stavove čak i crkve, a kamoli države, zato što sam autentični patriota. Svojom Kratinom, odnosno *Uspavanjom za malog Isusa*, koja je u gomili zemalja, od Amerike do krajnjeg severa Rusije obeležila dve hiljade godina hrišćanstva, ja jesam bio svojevrsni ambasador pravoslavlja u svetu. Ta muzika je pisana na crkvenskovenolovskom jeziku, a izvedena i u Katenberijskoj katedrali, i u Vatikanu, i u Njujorku, i u Kanadi, na otvaranju evropske prestonice kulture u Portugalu ... Potrebno je, valjda, vreme i upornost da ljudi shvate da su vam namere dobre. A onog momenta kada se to desi, vaše je da to poverenje opravdaste i pokuša-

te da učinite neko časno i dobro delo. **Ima li ideja o objedinjavanju hrišćanskog sveta uopšte šanse da u skrojje vreme bude sprovedena u delo?** Pre svega ako se uzmu u obzir brojni antagonizmi, nasledeni iz prošlosti.

Nedavno mi je i Vaš kolega sa BBC-ja postavio pitanje da li zaista mislim da će se hrišćanska crkva ujediniti. Ja sam rekao da ne samo da verujem, nego sam i siguran u to. Samo je pitanje da li će "pre" ili "kasno". Kao što sam siguran da će doći do ujedinjenja čovečanstva kada bude konfrontiran sa zajedničkim neprijateljem u vidu marsovaca, asteroida, poplava ili ozonskog omotača koji smo izjeli. Već sada možemo da znamo da će se svet ujediniti kao u holivudske filmovima kada budu konfrontirani sa opasnošću spolja. Jako je bitno da počnemo da iznenadujemo sebe i da nekih stvari postanemo svesni na vreme. Neko uskladljivanje stavova crkava neophodno je radi izbegavanja kataklizme koja je opcija tome. Neophodna je bolja anticipacija ljudskog soja, ne bi li vrsta trajala duže.

I pored istraživanja koja pokazuju da se ogroman deo naših građana oseća vernikom, od dobrog broja mladih ljudi sve češće se može čuti da

je religija prevazidena stvar, da je u defanzivi i da opada interes za nju. Delite li njihovo mišljenje?

Religija je pokusaj čoveka da pojmi Boga i pitanje je koliko današnji čovek ima interesa za to. I koliko je izluden i umezeren zbog nekih stitnih stvari koje mu daju utisak da može preživeti od danas do sutra. Mislim da je čovek dvadeset i prvi veka previše dezorientisan, da bi bio u potrazi za nekim opštим istinama. Današnji čovek je, takođe, veći skeptik nego ikada i to ima dve konotacije. Jedna je da je daleko manje u stanju da veruje, što je tužno. Ali ta skeptičnost ima i pozitivnu stranu, jer mu se teže može prodati nešto što on nije u stanju da kupi. Zahteva se da predudi u odnosu na svete spise, na sveštenstvo i svetu tajnu, u protestantskim decenijama izmenjeni čovek nije u stanju da nekristički prihvati. Posle Rollingstonea, holivudske filmske industrije, posle informatičkog i medijskog buma, on je manje u stanju da padne na neku naivniju priču i prihvati je zdravo za gotovo. ■

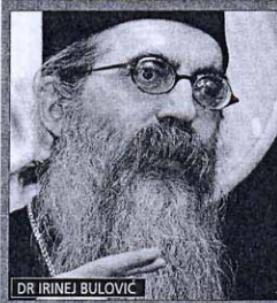
PROSLAVA PONTIFIKACIJE U BEOGRADU

Prvi episkop hrišćanske vaseljene

Srebrni jubilej, 25 godina od pontifikacije pape Jovana Pavla Drugog, obeležen je u Beogradu svecanostima kojima su pečat dale dvije ličnosti iz pravoslavnog sveta. Ekumenizam na delu demonstrirali su vladika bački dr Irinej Bulović, besedom o svoja četiri susreta sa prvim slovenskim papom i kompozitor Aleksandar Simić. *Svećanom misom* koju je, ovim povodom, od njega naručila Sveti stolica i *Meditaciona na Rimski triptih*, stihove koje je pisao Karol Vojtila.

Reminiscencije vladike Irineja obeležile su rečenice koje se ne čuju često iz usta pravoslavnih sveštenika. „Papa je tokom niza vekova, čitavih hiljadu godina bio prvi episkop čitave hrišćanske vaseljene, sve dok je postojala jedina i jedinstvena hrišćanska ekumena. Danas se molimo Duhu svetom da kad-tad ponovo dode vreme postojanja jedinstvene crkve, kada će, ako se to ostvari kako se nadamo i molimo, ponovo po drevnom kanonskom poretku episkop grad Rima biti prvi episkop hrišćanske vaseljene.“ Da ne bi bio pogrešno shvaćen, gospodin Bulović je svoje reči pojasnio elegantnim distanciranjem od svake primislji da bi eventualni budući primat pape mogao biti zasnovan na subordinaciji. Pomoć

je pronašao u ličnosti sadašnjeg poglavarja Svetе stolice: „Govoreći o tom prvenstvu, imam utisak da je današnji papa rimski, Njegova svetost Jovan Pavle Drugi, pred čitavim svetom svedočio svoje služenje i svoje prvenstvo, upravo kao službu u ime ljubavi Hri-

DR IRINEJ BULOVIC

stove. Ne kao vršenje vlasti, ne kao činjenicu pravnon poretka stvari, nego pre svega kao činjenicu našeg života u Hristu“ - poručio je vladika bački, ispraćen burim aplauzima vernika, organizatora i visokih zvanica, oku-

ppljenih na Svečanoj akademiji u katedralnoj crkvi Presvete Djeve Marije na beogradskom Neftmaru.

Sociolog religije, Zorica Kuburić, u započenom nastupu vladike Irineja i kompozitora Aleksandra Simića prepoznaje samo novu epizodu u procesu koji je - tvrdi - započeo još pre nekoliko godina. „Koliko viđim, svakih mesec dana održavaju se neki sastanci koji su na evropskom nivou i svakako je približavanje crkava Istoka i Zapada na delu. Zapravo, citavo hrišćanstvo se ujedinjuje. Protestantizam je počeo sa Savezom crkava, a evo sada, ja ne znam da li čitava Srpska pravoslavna crkva stoji iza toga ili jedan njen deo, ali, glavni njeni predstavnici se približavaju i odlaze u Rim.“

Iako ne može da proceni koliko dugog će trajati taj proces, profesor Zorica Kuburić nema dilema u pogledu objedinjavanja hrišćanskih crkava. „Mislim da je izvesno da će se one ujediniti i da politički procesi ujedinjenja Evrope idu paralelno sa ujedinjenjem hrišćanske crkve. Dogma se ne dovodi u pitanje, ona ostaje ista i u njoj se ništa ne menja. Reč je samo o institucionalnom približavanju verskih zajednica, a ne o promeni bilo kakvog kanona ili bilo čega u samoj dogmi. ■